

ОБЕСПЕЧЕНИЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ РЕГИОНА

© 2015

И. М. Червяков, доцент кафедры «Экономическая теория»
Херсонский экономически-правовой институт, Херсон (Украина)

Аннотация: В статье рассмотрены направления экономической политики, которые необходимо соблюдать для обеспечения устойчивого развития конкурентных преимуществ региона. Схематически представлены цели формирования конкурентоспособности региона. Выделены основные преимущества региональной экономики, которые она приобретает от создания кластера, рассмотрены типовую структуру создания регионального кластера. Приведена схема модели обеспечения устойчивого развития конкурентных преимуществ региона.

Ключевые слова: устойчивое развитие, конкурентные преимущества, регион, инвестиционная активность, инвестиционная привлекательность, кластер.

Підвищення конкурентоспроможності регіону знаходиться в тісній залежності від виявлення та забезпечення сталого розвитку індивідуальних умов, тобто конкурентних переваг, що визначають соціально-економічне становище регіону, якість життя населення, екологічну обстановку, інвестиційний клімат, інноваційну активність і т.д.

Метою статті є розробка теоретичних, методологічних та прикладних засад формування стратегії реструктуризації та реорганізації регіональних промислових комплексів та механізмів її реалізації шляхом створення регіональних зон інноваційного розвитку.

Аналіз останніх публікацій. Теоретичним і прикладним аспектам реструктуризації та реорганізації регіональних промислових комплексів присвячені розробки, представлені у наукових працях, таких науковців, як В. М. Заболотного, А. М. Власової, Б. А. Жаліло, С. М. Козаченка та інших. Грунтовний доробок щодо формування та використання нової системи функціонування промисловості в умовах нестабільного середовища та економічного розвитку регіонального промислового комплексу в контексті забезпечення ефективності функціонування національної економіки здійснено вітчизняними науковцями: О. М. Алимовим, Б. М. Данилишиным, В. В. Микитенко, О. І. Тимченко, В. Ю. Худолей, А. І. Чухно, Л. Г. Чернюк, О. С. Шнипка та іншими.

Вклад основного матеріалу. В умовах ринкових відносин відбувається об'єктивне підвищення ролі і значимості регіональної економіки. Конкурентоспроможність регіону служить важливим напрямком його інтеграції у світову господарську систему. В рамках програмно-цільового підходу, необхідна структуризація цілей формування конкурентоспроможності регіону за допомогою виділення її основних цілей (рис. 1).

Рисунок 1 - Цілі формування конкурентоспроможності регіону (Авторська розробка).

З метою забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг регіону необхідно реалізувати наступні напрямки економічної політики в довгостроковій перспективі [1]:

1. Стимулювати активізацію інноваційної активності підприємницьких структур в регіоні на основі розроблених програм стимулювання довгострокових інвестицій і надання податкових пільг;
2. Підвищити рівень інвестиційної активності та інвестиційної привабливості регіону;
3. Створити спеціалізовані фактори виробництва за допомогою розвитку системи профільної освіти, науково-дослідних центрів, інтеграції освіти, науки і виробництва;
4. Забезпечити всебічну підтримку науки та освіти, сфери рекреації і туризму;
5. Стимулювати розвиток системи регіонального менеджменту та маркетингу;
6. Забезпечити контроль за дотриманням стандартів безпеки і якості на підприємствах, стимулювати впровадження міжнародних стандартів виробництва та управління;
7. Розвивати економічну та інженерну інфраструктуру за допомогою будівництва інженерних мереж для промислових майданчиків, підводки транспортних мереж, стимулювання розвитку кредитно-фінансового сектору економіки, сприяння професійним організаціям інвестиційної та інноваційної інфраструктури;
8. Формувати прогресивні механізми управління регіоном, орієнтовані на забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг і взаємовигідну співпрацю з бізнесом; орієнтувати на стратегічні цілі та напрямки розвитку регіону.

Під конкурентною перевагою регіону розуміється потенційна можливість прояву і розвитку соціально-економічних процесів і явищ в їх тісній взаємодії з ресурсним, інтелектуальним, економічним, технічним, інформаційним і т.д. потенціалом, спрямована на забезпечення позитивної динаміки якості життя населення та розширене відтворення регіональної економічної системи.

В якості фундаментальних принципів формування і розвитку конкурентних переваг регіону слід виділити системність (забезпечення цілісності формування і розвитку конкурентних переваг регіону з урахуванням вимог регіональної соціально-економічної політики, імперативів ринкового середовища та регіонального господарства), ієрархічність (пов'язана з побудовою ефективної системи управління підсистемами регіонального господарства і зв'язками всередині нього), збалансованість (раціональне використання наявних ресурсів, продуктивних сил в регіоні, налагодження ефективних і взаємовигідних взаємозв'язків між підсистемами та елементами регіонального господарства), прояв синергетичного ефекту (оптимізація використання наявних ресурсів і продуктивних сил для досягнення розширеного відтворення), агрегованість (сукупність підсистем, елементів регіональної економіки і зв'язків між ними, які в процесі прогресивних трансформацій здійснюють перехід на якісно новий рівень розвитку), саморозвиток (постійне прагнення до підвищення ефективності реалізації наявного ресурсно-

го, підприємницького, технологічного, інтелектуального та ін. потенціалу) [2].

Сталий розвиток конкурентних переваг регіону залежить не тільки від результатів функціонування суб'єктів господарсько-економічної діяльності, а й від ефективності дії факторів, що нівелюють вплив негативних явищ на нього (соціально-економічних: активізація структурних перетворень, підвищення рівня ділової активності і доходів населення регіону, поліпшення життєдіяльності людей, збільшення соціальної підтримки та захисту незахищених верств населення регіону, реалізація відтворювального потенціалу; політичних: підвищення ступеня довіри населення регіону до органів влади і апарату управління, закріплення позитивного іміджу влади в очах населення регіону; організаційно-правових: завершення процесів інституційного реформування, побудова ефективного «зворотного зв'язку» між органами влади та місцевими жителями; природно-ресурсних: раціональне використання ресурсної бази, моніторинг та контроль за шкідливими викидами; інноваційних: стимулювання розвитку і надання підтримки освітнім, інноваційним підприємствам, розробка цільових програм і проектів щодо стимулювання інноваційної активності та залучення інвестицій), визначаючи подальший поступальний розвиток всієї регіональної соціально-економічної системи.

Основні напрями реалізації конкурентних переваг регіону можна згрупувати за такими блоками:

1. Розміщення і збереження підприємств, у тому числі промислових, залучення додаткових капіталовкладень, що дозволить:

- Зберегти існуючі підприємства;
- Сформувати сучасні кластери;
- Розширити наукові, інноваційні і високотехнологічні підприємства;
- Розмістити нові торговельні підприємства;
- Розмістити нові кредитні організації та страхові компанії;
- Відкрити головні офіси великих фірм;
- Розвинути транспортно-транзитні функції.

2. Збереження та залучення трудових ресурсів (висококваліфікованих кадрів; трудової молоді та молодих сімей та ін.) в процесі активізації розвитку конкурентних переваг за допомогою реалізації молодіжної та житлової політики, забезпечення доброзичливого середовища життєдіяльності, розвитку системи освіти та охорони здоров'я, напрямки інвестиційних потоків з ризиків джерел в соціальну сферу.

3. Організація та проведення заходів, що представляють соціально-економічну значимість: конгресів, конференцій, семінарів, конкурсів, великих спортивних заходів, виставок, ярмарків.

4. Підвищення ефективності виконання адміністративних функцій.

5. Дослідження фундаментальних проблем підвищення конкурентоспроможності регіону.

6. Моніторинг наявних у регіоні ресурсів, що представляють собою джерела його конкурентних переваг і оцінку конкурентних позицій регіону по ряду макро- і мезоекономічних показників порівняно з іншими територіями.

7. Розробка та реалізація пропозицій, орієнтованих на забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг регіону.

До числа інноваційних форм взаємодії суб'єктів господарсько-економічної діяльності в даний час відносять кластери, які можуть послужити фундаментом для забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг як окремої галузі, так і регіону в цілому [3].

Виділимо основні переваги регіональної економіки, які вона набуває від створення кластеру як з боку органів влади, так і бізнес-структур:

1) Розвиток кластеру для органів влади сприяє

реалізації наступних цілей: підвищення стійкості та конкурентоспроможності регіональної економіки; забезпечення взаємодії внутрішнього середовища кластеру і зовнішніх макроекономічних факторів, політичних тенденцій і реальних процесів; підвищення результативності інструментарію взаємодії з бізнесом; поява можливості безпосереднього впливу на прийняття організаційних та економічних рішень в кластері; зменшення обсягу аналітичної роботи, що виконується органами влади.

2) Розвиток кластеру для бізнесу обумовлює прояв різних ініціатив зі стимулювання діяльності приватного сектору; зниження витрат в результаті прояву ефекту від масштабу; побудову ефективних і стійких партнерських зв'язків; створення інфраструктурної мережі для досліджень і розробок; знижені бар'єри для виходу на ринки збуту продукції і поставок сировини і матеріалів; нові можливості доступу до фінансових ресурсів та ін.

Представляється доцільним запропонувати наступну структуру створення регіонального кластеру (рис. 2).

Рисунок 2 - Типова структура створення регіонального кластеру (Авторськ. розробка).

У зв'язку з тим, що спостерігається недостатнє методичне забезпечення кластерного підходу, виявлено необхідність його розширення за допомогою розробки алгоритму його реалізації з метою забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг регіону (рис. 3), що припускає виконання певних дій, спрямованих на досягнення відповідних результатів.

Рисунок 3 – Алгоритм реалізації кластерної моделі до забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг регіону (Авторська розробка)

На основі аналізу сформованих передумов, наявно-го ресурсного потенціалу та виробничих потужностей, запропоновано формування в регіоні галузевих кластерних схем (за сферами і галузями економіки) з виділенням напрямків, що визначають потенційні стійкі конкурентні переваги регіону, дозволить сконцентрувати інноваційні технології навколо пріоритетних галузей і видів діяльності та отримати мультиплікативний ефект: інноваційна діяльність; наука; мале підприємництво; туристичний бізнес; сільське господарство.

1) Інноваційна діяльність, стимулююча поява у регіону додаткових можливостей прискореного переходу на інноваційно-орієнтований тип розвитку економіки, що забезпечує сталий розвиток конкурентних переваг.

2) Освіта та наука, що сприяють активізації інтелектуального потенціалу з метою залучення інвесторів і створення сприятливих умов для здійснення фундаментальних і прикладних досліджень у відповідності зі стратегією соціально-економічного розвитку регіону.

3) Мале підприємництво, яке представляє собою колосальний ресурс, який використовується в регіоні вкрай недостатньо, що є досить перспективним.

4) Туристичний бізнес, виділення якого обумовлене сприятливим географічним положенням і кліматичними особливостями, багатим природно-ресурсним потенціалом, наявністю культурних та історичних об'єктів на території регіону і т.д.

5) Сільське господарство, що є традиційною галуззю економіки регіону, показники розвитку якого, багато в чому, визначають конкурентні переваги регіону.

Ситуаційний аналіз статистичних даних регіону в пошуку розрізів дозволяє ідентифікувати напрямки, що визначають потенційні конкурентні переваги регіону, а також визначити і конкретизувати стратегічні цілі сталого соціально-економічного розвитку регіону:

- Підвищення конкурентоспроможності підприємств регіону за допомогою оптимізації структури регіонального господарства та впровадження інноваційних технологій [4];

- Формування і розвиток кластерних схем, які забезпечують підвищення зайнятості населення, зниження соціальної напруженості, поліпшення інфраструктури;

- Вдосконалення регіонального апарату управління;

- Скорочення кількості збиткових підприємств в регіоні за допомогою переорієнтації їх діяльності;

- Стимулювання прояву підприємницької ініціативи, підтримки регіональних бізнес-структур;

- Збільшення рівня збирання податків в регіоні;

- Стимулювання залучення інвестиційних ресурсів в економіку регіону;

- Дотримання імперативів пріоритетності розвитку регіональних кластерів;

- Підвищення якості виготовлених товарів і послуг у регіоні;

- Активізація застосування в регіоні ринкових інструментів (аутсорсингу, маркетингу, інжинірингу і т.д.);

- Лобювання інтересів регіону на державному, міжнародному, світовому рівнях;

- Забезпечення зростання якості життя населення регіону та ін.

Нами пропонується модель забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг регіону (рис. 4), що володіє універсальною адресною спрямованістю, оскільки робить можливим включення механізмів управління по різних векторах функціонування життя регіону, будь то питання формування органів регіонального менеджменту, визначення мети, поточних і стратегічних завдань, основних тенденцій і закономірностей, принципів і шляхів реалізації програм регіонального розвитку до мікроекономічних процесів ефективного планування та використання функціонального, ресурсного, компетентнісного, технологічного, організаційно-структурного, методико-інструментарного, інших видів внутрішньовиробничих потенціалів.

У цьому зв'язку запропоновану розробку слід розглядати як певний системний крок у теоретичному осмисленні порушених регіональних трансформацій, що має безпосереднє практичне значення.

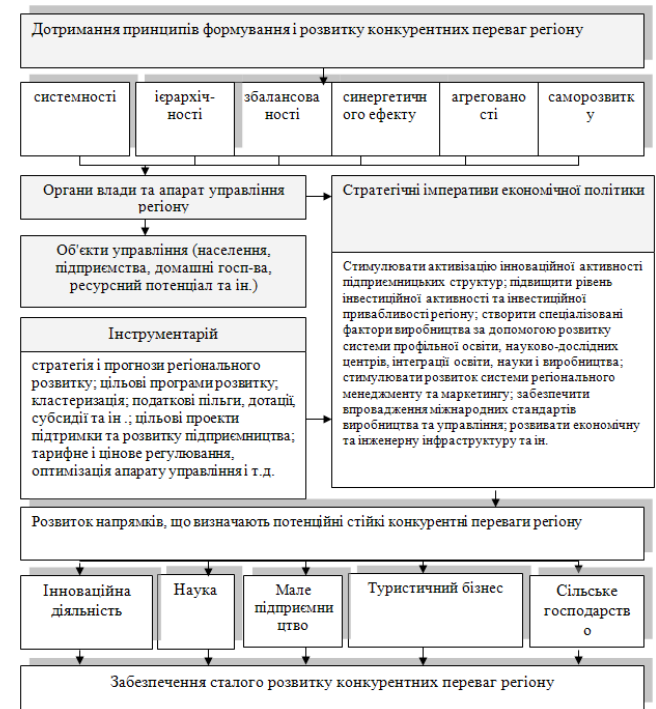

Рисунок 4 – Схема моделі забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг регіону

Запропонована модель забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг регіону повинна відповідати сукупності таких вимог:

- формувати інституційні умови для прискорення процесів трансформації господарської системи та створення повноцінної системи управління регіональною економікою відповідно до інноваційних векторів її соціально-економічного розвитку;

- формалізувати на строго науковій основі цілепокладання розвитку регіону згідно загальнодержавного вектору соціально-економічної політики і ринкової моделі поведінки;

- зберегти єдність і баланс інтересів усіх учасників регіональної економічної системи;

- сприяти розвитку механізмів, що забезпечують гнучкість регіонального господарства до зовнішніх умов середовища, а також повною мірою реалізувати наявний у регіону потенціал;

- варіювати поєднання чинників поетапного відтворювального розвитку;

- забезпечити координацію процесів структурної перебудови регіональної економічної системи;

- активізувати процеси визначення інноваційних шляхів розвитку регіональної економіки;

- гармонізувати інтереси різних груп учасників регіонального економічного простору, направляючи їх на досягнення єдиної стратегічної мети;

- створити і підтримувати прояв творчого підходу в різних сферах діяльності;

- довести до кожного суб'єкта регіональної економічної системи стратегічне бачення соціально-економічного розвитку регіону та здійснювати періодичну оцінку досягнутих результатів із запланованими індикаторами розвитку;

- реалізувати намічені стратегічні плани;

- активізувати і оптимізувати взаємовигідне співробітництво між регіонами;

- сприяти підвищенню конкурентоспроможності регіону та активізації конкурентних позицій регіону в

системі глобального поділу ринків праці, товарів і послуг;

- підвищити ефективність керованості регіональною економічною системою, що безпосередньо позначиться на зростанні якості життя населення регіону.

Висновок. Конкурентні переваги свідчать про потенційні можливості економіки регіону, які при відповідних зусиллях влади і бізнесу можуть перерости в реальні умови, що дозволяють більш раціонально вести господарську діяльність на території і ефективно вирішувати соціальні проблеми життєдіяльності населення. Процес реалізації конкурентних переваг повинен виступати в якості одного із засобів вирішення найважливішої цільової функції держави - забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів та підвищення людського розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Білик М.Д. Управління фінансами державних підприємств. К.: Знання, КОО, - 1999. - 312 с.
2. Демидович В.В. Дослідження й регулювання існуючих підходів до оцінки інвестиційних процесів // Держава та регіони. Серія: Державне управління. - 2006. - №2. - С.51-55
3. Недашківський М.М. Інвестиційний фонд регіонів України та джерела його формування // Фінанси України. - 2000. - №2. - 7985 с.
4. Отрощенко А. В. Основний капітал промисловості України: стан, проблеми і шляхи відновлення / А.В. Отрощенко // Економіка промисловості України: Збірник наук. праць – К.: Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2006. – С.32-37

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ РЕГІОНУ

© 2015

І. М. Червяков, доцент кафедри «Економічна теорія»
Херсонський економічно-правовий інститут, Херсон (Україна)

Анотація. У статті розглянуто напрямки економічної політики, яких необхідно дотримуватись заради забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг регіону. Схематично представлено цілі формування конкурентоспроможності регіону. Виділено основні переваги регіональної економіки, які вона набуває від створення кластеру, розглянуто типову структуру створення регіонального кластеру. Приведено схему моделі забезпечення сталого розвитку конкурентних переваг регіону.

Ключові слова: сталий розвиток, конкурентні переваги, регіон, інвестиційна активність, інвестиційна привабливість, кластер.

THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF COMPETITIVE ADVANTAGES OF THE REGION

© 2015

I.M. Chervyakov, Associate Professor
Kherson Economics and Law Institute, Kherson (Ukraine)

Abstract. The article reviews the policies to be followed in order to ensure sustainable development of competitive advantages of the region. The formation of regional competitiveness goals is shown schematically. The main advantages of the regional economy, which it acquires from the creation of the cluster considered typical structure of a regional cluster, are highlighted. Scheme of sustainable competitive advantage in the region model is given.

Keywords: sustainable development, competitive advantages, region, investment activity, investment attractiveness cluster.